

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 87/04-63

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť P. L., bytom N. D., zastúpeného advokátom JUDr. J. H., Advokátska kancelária, B. vo veci porušenia čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Topoľčany nerozhodnutím o žiadosti o prepustenie z väzby, resp. o nahradenie väzby písomným sľubom v súvislosti s právom na rozhodnutie o zákonnosti väzby bez zbytočných prieťahov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tp 368/03 a vo veci porušenia čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Krajským súdom v Nitre nerozhodnutím o sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003 v súvislosti s právom na rozhodnutie o zákonnosti väzby bez zbytočných prieťahov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 218/03 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Topoľčany v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tp 368/03 nerozhodnutím o žiadosti o prepustenie z väzby, resp. o nahradenie väzby písomným sľubom p o r u š i l právo P. L. na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. P. L. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 60 000 Sk (slovom šesťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Topoľčany p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 218/03 o sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003 p o r u š i l právo P. L. na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky .

4. P. L. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsať tisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Nitre p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. P. L. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 16 680 Sk (slovom šesťnásť tisíc šesťstoosemdesiat slovenských korún), ktoré sú Okresný súd Topoľčany a Krajský súd v Nitre p o v i n n é vyplatiť, a to každý z nich po 8 340 Sk (slovom osem tisíc tristo štyridsať slovenských korún), na účet právneho zástupcu JUDr. J. H. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti sťažnosti P. L. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 87/04-29 z 5. mája 2004 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť P. L., bytom N. D. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. H., Advokátska kancelária, B. vo veci porušenia čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) nerozhodnutím o žiadosti o prepustenie z väzby, resp. o nahradenie väzby písomným sľubom v súvislosti s právom na rozhodnutie o zákonnosti väzby bez zbytočných prietáhov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tp 368/03 a vo veci porušenia čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy Krajským súdom v Nitre (ďalej len „krajský súd“) nerozhodnutím o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003 v súvislosti s právom na rozhodnutie o zákonnosti väzby bez zbytočných prietáhov postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 218/03.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 21. júla 2004, ako aj okresný súd vo vyjadrení z 27. mája 2004 a krajský súd vo vyjadrení z 18. júna 2004 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení účastníkov konania nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa z 2. novembra 2003 bolo proti sťažovateľovi vznesené obvinenie pre trestný čin pokusu ublíženia na zdraví a výtržníctva. Neskorším uznesením z 15. decembra 2003 bol sťažovateľ obvinený aj z trestného činu ublíženia na zdraví z nedbanlivosti. Uznesením okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 zo

4. novembra 2003 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s účinnosťou od 1. novembra 2003. Proti uzneseniu okresného súdu sťažovateľ podal hneď po jeho vyhlásení 4. novembra 2003 do súdnej zápisnice sťažnosť. Dňa 7. novembra 2003 (v skutočnosti 6. decembra 2003) podal sťažovateľ aj žiadosť o prepustenie z väzby. Dôvody sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu doplnil podaním z 5. januára 2004, ktoré adresoval už krajskému súdu. Toho istého dňa doplnil aj dôvody žiadosti o prepustenie z väzby zo 7. novembra 2003 (správne 6. decembra 2003). Ďalším doplnením žiadosti z 20. januára 2004 alternatívne pre prípad nevyhovenia žiadosti o prepustenie z väzby požiadal aj o nahradenie väzby písomným sľubom. Konanie o sťažnosti proti vzatiu do väzby sa vedie na krajskom súde pod sp. zn. 1 Tpo 218/03, pričom krajský súd o sťažnosti dosiaľ nerozhodol. Konanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, resp. o nahradenie väzby písomným sľubom sa vedie na okresnom súde pod sp. zn. 8 Tp 368/03, pričom o žiadosti dosiaľ nebolo rozhodnuté.

Okresný prokurátor v Topoľčanoch podal v trestnej veci sťažovateľa okresnému súdu obžalobu 6. februára 2004. Trestným rozkazom okresného súdu č. k. 2 T 13/04-132 z 11. februára 2004 bol sťažovateľ uznaný vinným v zmysle obžaloby a bol mu uložený podmienený trest odňatia slobody, ako aj trest zákazu riadiť motorové vozidlá. Uznesením okresného súdu sp. zn. 2 T 13/04 zo 16. februára 2004 bol sťažovateľ prepustený z väzby. Uznesenie sa realizovalo 24. februára 2004. Toho istého dňa podal sťažovateľ proti trestnému rozkazu odpor. Rozsudkom okresného súdu č. k. 2 T 13/04-171 z 23. marca 2004 bol sťažovateľ opätovne uznaný vinným podľa obžaloby a boli mu uložené rovnaké tresty. Sťažovateľ podal proti rozsudku odvolanie, o ktorom do podania sťažnosti nebolo rozhodnuté.

V konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 Tp 368/03 bolo podľa názoru sťažovateľa porušené jeho právo na rozhodnutie o zákonnosti väzby bez zbytočných prietahov, čo znamená porušenie čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy. Stalo sa tak tým, že o tejto jeho žiadosti okresný súd vôbec nerozhodol.

V konaní vedenom na krajskom súde pod sp. zn. 1 Tpo 218/03 o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003 bolo podľa názoru sťažovateľa porušené jeho právo na rozhodnutie o zákonnosti väzby bez zbytočných prietáhov nerozhodnutím o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Došlo tým k porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tp 368/03, prikázal okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tp 368/03 rozhodnúť o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, resp. o jej nahradenie písomným sľubom a zaviazal okresný súd na zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk. Ďalej požaduje, aby ústavný súd vyslovil porušenie čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 218/03, prikázal krajskému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 218/03 rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003 a zaviazal krajský súd na zaplatenie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk. Napokon sťažovateľ požaduje náhradu trov právneho zastúpenia od okresného súdu a od krajského súdu.

Z vyjadrenia okresného súdu z 27. mája 2004 doručeného ústavnému súdu 31. mája 2004 vyplýva, že sťažovateľ, ktorý bol vzatý do väzby okresným súdom jeho uznesením č. k. 8 Tp 91/03-12 zo 4. novembra 2003, podal proti uzneseniu ihneď po jeho vyhlásení sťažnosť, v dôsledku čoho bol spis 12. novembra 2003 predložený na rozhodnutie krajskému súdu. Tento o sťažnosti rozhodol uznesením č. k. 1 Tpo 218/03-33 z 18. decembra 2003. Sťažovateľ požiadal aj o prepustenie z väzby, avšak prokurátor jeho žiadosti nevyhovel a 19. decembra 2003 žiadosť predložil okresnému súdu, na ktorom sa konanie o tejto žiadosti vedie pod sp. zn. 8 Tp 368/03. V čase podania žiadosti o prepustenie z väzby sa spis sp. zn. 8 Tp 91/03 už nachádzal na krajskom súde, a preto konajúca sudkyňa dala krajskému súdu na vedomie, že okresný súd eviduje žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby, pričom krajskému súdu zaslala spis sp. zn. 8 Tp 368/03. Z tohto dôvodu sudkyňa o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby nekonala, čakala na rozhodnutie vo veci

sp. zn. 8 Tp 91/03 a vrátenie spisov sp. zn. 8 Tp 91/03 a sp. zn. 8 Tp 368/03. Tieto spisy boli okresnému súdu vrátené až 27. apríla 2004. Počas uvedenej doby bola podaná na sťažovateľa obžaloba vedená na okresnom súde pod sp. zn. 2 T 13/04, pričom uznesením okresného súdu sp. zn. 2 T 13/04 zo 16. februára 2004 bol sťažovateľ v zmysle § 72 ods. 1 Trestného poriadku z väzby prepustený. Na základe týchto skutočností sudkyňa vo veci sp. zn. 8 Tp 368/03 už konať nemohla, lebo žiadosť sťažovateľa bola už bezpredmetná.

Z vyjadrenia krajského súdu z 18. júna 2004 doručeného ústavnému súdu 21. júna 2004 faxom a 24. júna 2004 poštou vyplýva, že 12. novembra 2003 bol krajskému súdu doručený spis okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 za účelom rozhodnutia o sťažnosti sťažovateľa a jeho obhajcu proti uzneseniu okresného súdu zo 4. novembra 2003. Toho istého dňa bola sťažnosť zapísaná do registra 1 Tpo pod poradovým číslom 218, a to v súlade s platným rozvrhom práce. Termín neverejného zasadnutia bol určený na 18. december 2003, keď bola sťažnosť sťažovateľa a jeho obhajcu zamietnutá. Postup krajského súdu bol v súlade s ustanovením § 2 ods. 4 a § 71 ods. 1 Trestného poriadku, čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 2 ods. 1 Úpravy ministra spravodlivosti Slovenskej republiky č. 2466/97-43 na zabezpečenie včasného konania a rozhodovania vo väzobných veciach. Je tomu tak preto, že na 28. november 2003 bolo už určených 13 neverejných zasadnutí v iných trestných veciach a 18. december 2003 bol najbližším možným dňom na určenie termínu neverejného zasadnutia vo veci sťažovateľa. Na 1. a 8. december 2003 boli totiž už vytýčené termíny hlavných pojednávaní v iných trestných veciach. Napokon bolo potrebné priebežne vypracúvať aj písomné vyhotovenia prijatých rozhodnutí z októbra a novembra 2003.

Z repliky sťažovateľa z 21. júla 2004, ktorá bola ústavnému súdu doručená faxom 21. júla 2004 a poštou 23. júla 2004, vyplýva, že sťažovateľ nesúhlasí so stanoviskami okresného súdu a krajského súdu

V súvislosti so stanoviskom okresného súdu sťažovateľ poukazuje na to, že z čl. 5 ods. 4 dohovoru vyplýva právo pre každého, kto bol pozbavený slobody zatknutím, na urýchlené súdne rozhodnutie týkajúce sa zákonnosti pozbavenia slobody a na nariadenie

jeho ukončenia, ak sa preukáže jeho nezákonnosť. Dohovor teda priznáva osobnej slobode mimoriadny význam v demokratickej spoločnosti, pričom prípady osôb nachádzajúcich sa vo väzbe musia byť uprednostnené a musí sa im venovať zvýšená starostlivosť. Rovnaké povinnosti vyplývajú aj z ustanovenia § 71 ods. 1 prvej vety Trestného poriadku. Zapožičanie spisového materiálu inému súdu nezbavilo okresný súd povinnosti postupovať podľa uvedeného ustanovenia. Obhajca sťažovateľa 27. mája 2004 dostal oznámenie okresného súdu, podľa ktorého o jeho žiadosti o prepustenie z väzby súd už rozhodovať nemôže, lebo sťažovateľ bol medzičasom prepustený na slobodu. Tento postup okresného súdu bol nesprávny, lebo nedošlo k preskúmaniu zákonnosti pozbavenia slobody na základe žiadosti sťažovateľa. Tým je dané, že meritórne do dnešného dňa nebolo vôbec rozhodnuté, či pokračovanie pozbavenia osobnej slobody sťažovateľa bolo od podania žiadosti zákonné alebo nie.

V súvislosti so stanoviskom krajského súdu sťažovateľ poukazuje na to, že od predloženia spisu krajskému súdu do rozhodnutia o sťažnosti uplynulo 36 dní, čo treba hodnotiť ako mimoriadne zdĺhavý rozhodovací proces, ktorý porušuje právo sťažovateľa na rozhodnutie o zákonnosti väzby bez zbytočných prieťahov. Navyiac, od rozhodnutia o sťažnosti do doručenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 218/03 z 18. decembra 2003 uplynulo ďalších 5 mesiacov, keďže uznesenie bolo dané na poštovú prepravu až 26. mája 2004 a doručené až 27. mája 2004. Preto celková dĺžka konania o sťažnosti počítaná od podania sťažnosti do doručenia uznesenia krajského súdu bola 206 dní. Táto doba je neprimerane dlhá a nezodpovedá povinnosti súdu konať urýchlene. Najmä nemožno ničím ospravedlniť, že krajský súd viac než 5 mesiacov doručoval uznesenie vydané 18. decembra 2003.

Napokon sťažovateľ vyčíslňuje trovy právneho zastúpenia, a to tak, že požaduje odmenu po 4 540 Sk za 3 úkony právnych služieb a za 3 režijné paušály po 136 Sk s 19% zvýšením z titulu dane z pridanej hodnoty, a to osobitne od okresného súdu a osobitne od krajského súdu. Preto od každého z nich požaduje z dôvodu trov právneho zastúpenia po 16 693,30 Sk.

II.

Z uznesenia Obvodného oddelenia Policajného zboru Topoľčany sp. zn. ČVS: ORP-767/TO-03 z 2. novembra 2003 vyplýva, že sťažovateľ bol obvinený z trestného činu pokusu ublíženia na zdraví a výtržníctva.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003 vyplýva, že sťažovateľ bol vzatý do väzby z dôvodu § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s účinnosťou od 1. novembra 2003.

Zo zápisnice o výsluchu sťažovateľa na okresnom súde sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003 vyplýva, že po tom, ako sťažovateľ dostal možnosť vyjadriť sa k vznesenému obvineniu, bolo vyhlásené uznesenie o jeho vzatí do väzby. Bol poučený o práve podať sťažnosť, ako aj o tom, že môže požiadať o prepustenie na slobodu každých 14 dní od právoplatnosti predchádzajúceho uznesenia, pokiaľ budú uvedené nové dôvody. Sťažovateľ po vyhlásení uznesenia a po poučení prehlásil spolu s obhajcom, že podáva sťažnosť. Sťažnosť je odôvodnená s poukazom na to, že nie sú dané konkrétne dôvody preukazujúce obavu z pokračovania v trestnej činnosti, keďže sťažovateľ je stíhaný len za jeden skutok. Iné trestné stíhania za prípadné iné skutky sa voči nemu zatiaľ nevedú. V danom štádiu preto obava z pokračovania v trestnej činnosti nie je daná.

Z doplnenia dôvodov sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu o vzatí do väzby z 30. decembra 2003 zaslaného priamo krajskému súdu vyplýva, že sťažovateľ namieta neprípustné deklarovanie jeho viny a ďalej hlbšie odôvodňuje neexistenciu väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Namieta tiež, že väzba je v tomto málo závažnom prípade neprimeraným prostriedkom. Napokon namieta aj nepreskúmateľnosť uznesenia okresného súdu pre nedostatok dôvodov.

Zo spisu krajského súdu sp. zn. 1 Tpo 218/03 vyplýva, že spis okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 bol krajskému súdu predložený na rozhodnutie o sťažnosti 12. novembra 2003. Krajský súd rozhodol o sťažnosti na neverejnom zasadnutí 18. decembra 2003.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 1 Tpo 218/03-33 z 18. decembra 2003 vyplýva, že podľa názoru krajského súdu na vzatie sťažovateľa do väzby boli splnené všetky zákonné predpoklady, pričom krajský súd sa stotožnil s úvahami okresného súdu týkajúcimi sa opodstatnenosti obavy, že by sa sťažovateľ pobytom na slobode mohol dopustiť konaní predpokladaných v ustanovení § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Predseda senátu predložil uznesenie kancelárii 19. januára 2004, pričom kancelária pripravila písomné vyhotovenie uznesenia krajského súdu 8. apríla 2004 a spis vypravila 19. apríla 2004 a na okresný súd spis došiel 27. apríla 2004.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 8 Tp 368/03 vyplýva, že sťažovateľ podal žiadosť o prepustenie z väzby datovanú 6. decembra 2003, ktorá bola okresnému súdu doručená 10. decembra 2003. Okresný súd žiadosť postúpil okresnej prokuratúre, tá jej však sama nevyhovela a 19. decembra 2003 žiadosť predložila okresnému súdu. Zo žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, ktorú podal bez obhajcu, vyplýva, že svoju žiadosť odôvodňuje jednak tým, že sa chce vrátiť do zamestnania, ktoré by mohol dlhšou neprítomnosťou stratiť, a ďalej sľubuje okresnému súdu, že sa bude riadne dostavovať na výzvy vyšetrovateľa a súdu, bude viesť riadny rodinný život a nebude mariť vyšetrovanie. Prehlasuje tiež, že v priebehu celého vyšetrovania sa bude zdržiavať na uvedenej adrese. Okresný súd zaslal žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby spolu so spisom sp. zn. 8 Tp 368/03 krajskému súdu a neskôr mu postúpil aj doplňujúce dôvody žiadosti. Listom z 27. apríla 2004 okresný súd oznámil sťažovateľovi, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu nemôže rozhodovať, lebo uznesením okresného súdu sp. zn. 2 T 13/04 zo 16. februára 2004 bol už prepustený na slobodu. Okrem toho žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby bola podaná predčasne, lebo uznesenie o vzatí do väzby nadobudlo právoplatnosť až 18. decembra 2003.

Z trestného rozkazu okresného súdu č. k. 2 T 13/04-132 z 11. februára 2004 vyplýva, že sťažovateľ bol uznaný vinným v zmysle obžaloby a bol mu uložený úhrnný trest odňatia slobody s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu, ako aj trest zákazu činnosti.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 T 13/04 zo 16. februára 2004 vyplýva, že sťažovateľ bol prepustený z väzby, keďže podľa názoru súdu dôvody väzby pominuli.

Dňa 24. februára 2004 sťažovateľ podal proti trestnému rozkazu okresného súdu sp. zn. 2 T 13/04 z 11. februára 2004 odpor.

Z rozsudku okresného súdu č. k. 2 T 13/04-171 z 23. marca 2004 vyplýva, že sťažovateľ bol opäť uznaný vinným v zmysle obžaloby, pričom mu boli uložené aj rovnaké tresty.

Z odvolania sťažovateľa z 8. apríla 2004 vyplýva, že proti rozsudku okresného súdu č. k. 2 T 13/04-171 z 23. marca 2004 podal odvolanie.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (...). Ak porušenie práv alebo slobôd podľa ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím (...), má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (...).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu vyplýva, že väzba má mať striktné obmedzené trvanie, a preto má byť zaručená možnosť jej kontroly v krátkych intervaloch. V texte čl. 5 ods. 4 dohovoru použitý anglický výraz „speedily“ a francúzsky výraz „a bref délai“ (v slovenskom preklade „urýchlene“) jasne indikuje, čo musí byť v danom prípade hlavným predmetom záujmu. Aké časové obdobia budú akceptovateľné a aké nie, bude zrejme závisieť od konkrétnych okolností (Bezichieri z roku 1989, A-164, § 21, Neumeister z roku 1968, A-8, § 24 a Sanchez – Reisse z roku 1986, A-107, § 55).

Článok 5 ods. 4 dohovoru tým, že osobám pozbaveným slobody zaručuje právo iniciovať konanie, v ktorom môžu spochybníť zákonnosť pozbavenia slobody, dáva týmto osobám právo aj na to, aby po začatí takéhoto konania bolo súdom urýchlene rozhodnuté o zákonnosti pozbavenia slobody a nariadené jeho ukončenie, ak sa ukáže ako nezákonné (Rehbock c. Slovinsko, rozhodnutie z 28. novembra 2000, Vodeničarov c. Slovenská republika, rozsudok z 21. decembra 2000, § 33 - 36).

„Článok 17 ods. 2 ústavy obsahuje pri väzbe také práva, akými sú napríklad: právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu, právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná, právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou“ (III. ÚS 7/00, I. ÚS 8/04).

K namietanému porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy okresným súdom

Sťažovateľ namieta, že hoci ešte 7. novembra 2003 (v skutočnosti je žiadosť datovaná 6. decembra 2003) podal žiadosť o prepustenie z väzby, o tejto dosiaľ nebolo okresným súdom rozhodnuté.

Okresný súd nepopiera, že hoci žiadosť sťažovateľa mu bola 19. decembra 2003 predložená a vedená pod sp. zn. 8 Tp 368/03, rozhodnuté o nej nebolo. V tom čase totiž rozhodoval krajský súd o zákonnosti uvalenia väzby na sťažovateľa na základe jeho sťažnosti a okresný súd mienil vyčkať najprv na rozhodnutie krajského súdu. Zároveň žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby spolu s celým spisom sp. zn. 8 Tp 368/03 zaslal krajskému súdu. Keď sa potom spis 27. apríla 2004 z krajského súdu vrátil, bola už žiadosť bezpredmetná, lebo sťažovateľ bol už predtým z väzby prepustený. Táto argumentácia vyplýva z vyjadrenia okresného súdu v konaní pred ústavným súdom. Z prípisu okresného súdu sp. zn. 8 Tp 368/03 z 27. apríla 2004 adresovaného sťažovateľovi vyplýva, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby súd rozhodovať nemôže jednak preto, že uznesením okresného súdu sp. zn. 2 T 13/04 zo 16. februára 2004 už bol prepustený na slobodu, ale taktiež aj preto, že žiadosť o prepustenie z väzby podal sťažovateľ predčasne, vzhľadom na to, že uznesenie o vzatí do väzby nadobudlo právoplatnosť až 18. decembra 2003.

Posledný argument okresného súdu treba zrejme chápať v súvislosti s ustanovením § 72 ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorého obvinený má právo kedykoľvek žiadať o prepustenie na slobodu. Ak sa jeho žiadosť zamietla, môže ju, ak v nej neuvedie iné dôvody, opakovať až po uplynutí 14 dní od právoplatnosti rozhodnutia. Keďže o sťažnosti sťažovateľa proti vzatiu do väzby rozhodol krajský súd až 18. decembra 2003, žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby podanú skôr považuje okresný súd za predčasnú, keďže neuplynula zákonná 14-dňová lehota.

Z logického hľadiska je potrebné vysporiadať sa najprv práve s týmto posledným argumentom okresného súdu, lebo pokiaľ by bol správny, potom by ostatné argumenty stratili význam.

Treba predovšetkým uviesť, že zo zápisnice sp. zn. 8 Tp 91/03 o výsluchu sťažovateľa zo 4. novembra 2003 v súvislosti s uvalením väzby vyplýva, že okresný súd poučil sťažovateľa v zrejmom rozpore s vyššie spomínaným ustanovením § 72 ods. 2 Trestného poriadku, keď uviedol, že sťažovateľ má právo požiadať o prepustenie na slobodu každých 14 dní od právoplatnosti predchádzajúceho uznesenia, pokiaľ budú uvedené nové dôvody. V skutočnosti totiž v prípade uvedenia nových dôvodov mal sťažovateľ právo požiadať o prepustenie z väzby aj pred uplynutím tejto lehoty.

Sťažovateľ sa týmto nesprávnym poučením evidentne neriadil, pretože už 6. decembra 2003 požiadal o prepustenie z väzby. To zároveň znamená, že sťažovateľovi nevznikla z dôvodu nesprávneho poučenia žiadna ujma. Podstatou problému je, či žiadosť sťažovateľa zo 6. decembra 2003 obsahuje iné dôvody pre prepustenie z väzby ako jeho sťažnosť proti vzatiu do väzby zo 4. novembra 2003. V sťažnosti proti vzatiu do väzby zo 4. novembra 2003 sťažovateľ namieta existenciu väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Naproti tomu v žiadosti o prepustenie z väzby ponúka sľub, podľa ktorého sa *„budem riadne dostavovať na výzvy vyšetrovateľa a Okresného súdu. Budem viesť riadny a rodinný život, a nebudem mariť vyšetrovanie. A v priebehu celého vyšetrovania sa budem zdržiavať na uvedenej adrese v Topoľčanoch“*. To znamená, že v žiadosti o prepustenie z väzby sťažovateľ nenamieta existenciu väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ale žiada o nahradenie väzby miernejším opatrením, a to sľubom v zmysle § 73 ods. 1 Trestného poriadku.

Možno dospieť k názoru, že žiadosť o prepustenie z väzby je založená na zásadne odlišných dôvodoch ako sťažnosť proti vzatiu do väzby. To zároveň znamená, že bolo povinnosťou okresného súdu o tejto žiadosti sťažovateľa konať a meritórne o nej rozhodnúť. Argument okresného súdu nie je teda správny.

Podľa názoru ústavného súdu pokiaľ sťažovateľ 6. decembra 2003 požiadal o prepustenie z väzby na základe sľubu a potom aj na základe ďalších okolností uvedených

v jeho neskorších doplňujúcich podaniach, spochybnil tým dôvodnosť ďalšieho trvania väzby. Bolo preto povinnosťou okresného súdu o žiadosti konať a rozhodnúť.

Nerozhodnutím o žiadosti sťažovateľa v čase od 19. decembra 2003 (keď prokurátor žiadosť sťažovateľa predložil okresnému súdu) do 24. februára 2004 (keď bol sťažovateľ prepustený z väzby) dochádzalo k prietahom, ktoré bolo treba hodnotiť ako obzvlášť závažné porušenie povinností okresného súdu vyplývajúcich z čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy. V tejto súvislosti nemožno súhlasiť s okresným súdom, ktorý mienil o žiadosti rozhodnúť až po tom, ako krajský súd rozhodne o sťažnosti proti vzatiu do väzby. Neukončenie konania o vzatí do väzby nezavaruje okresný súd povinnosti urýchlene rozhodnúť o takej žiadosti o prepustenie z väzby, ktorá je založená na iných dôvodoch ako predchádzajúca žiadosť, resp. sťažnosť proti vzatiu do väzby. Pri výklade, aký si osvojil okresný súd, by ustanovenie § 72 ods. 2 Trestného poriadku v takýchto prípadoch nemalo nijaký praktický význam a nebola by splnená ani striktná požiadavka vyplývajúca z ustanovení čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy. Ústavný súd považuje za nesprávny postup okresného súdu, ktorý namiesto toho, aby o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby urýchlene rozhodol, predložil túto spolu so spisom krajskému súdu. Pokiaľ okresný súd považoval za potrebné informovať krajský súd o podanej žiadosti, postačovalo za tým účelom zaslať krajskému súdu kópiu žiadosti, resp. spisu. V tejto súvislosti je významná aj skutočnosť, že krajský súd o sťažnosti proti vzatiu do väzby rozhodol ešte 18. decembra 2003, teda deň predtým, než prokurátor predložil predmetnú žiadosť sťažovateľa okresnému súdu. Preto predloženie žiadosti krajskému súdu nemalo už nijaký praktický význam. Okresný súd pred predložením spisu mal preveriť na krajskom súde, či nebolo už o sťažnosti proti vzatiu do väzby rozhodnuté. Napokon treba ešte v tejto súvislosti poznamenať, že krajský súd sa vo svojom uznesení z 18. decembra 2003, ktorým zamietol sťažnosť proti vzatiu sťažovateľa do väzby, žiadosťou sťažovateľa zo 6. decembra 2003 vôbec nezaoberal

Treba súhlasiť s ďalším argumentom okresného súdu, podľa ktorého po tom, ako sa 27. apríla 2004 spis sp. zn. 8 Tp 368/03 vrátil z krajského súdu, bola už žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby bezpredmetná, keďže bol z väzby už predtým prepustený.

O prepustení z väzby rozhoduje všeobecný súd vždy s účinkami pro futuro. Nie je teda možné rozhodovať o prepustení z väzby so spätnou účinnosťou. To zároveň znamená, že po prepustení sťažovateľa z väzby už naozaj nebolo možné o jeho žiadosti zo 6. decembra 2003 konať a rozhodnúť.

Nečinnosť okresného súdu od 19. decembra 2003, keď mu bola prokurátorom predložená žiadosť sťažovateľa zo 6. decembra 2003, do prepustenia sťažovateľa z väzby 24. februára 2004 (celkom dva mesiace a päť dní), považuje ústavný súd za veľmi závažný prieťah pri rozhodovaní o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby sťažovateľa. Následne prepustením sťažovateľa z väzby vznikol stav, keď už nebolo možné poskytnúť ochranu sťažovateľovmu právu na urýchlené skúmanie dôvodnosti väzby a na periodickú kontrolu dôvodnosti väzby v súvislosti s prípadným skorším prepustením z väzby. To v konečnom dôsledku znamená, že nečinnosť okresného súdu prerástla z prieťahov do úplného popretia základného práva sťažovateľa (denegatio iustitiae).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyslovil, že okresný súd porušil základné právo sťažovateľa vyplývajúce z čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy (bod 1 nálezu).

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť. To znamená, že neprichádza do úvahy zrušenie rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedenie do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02).

Ústavný súd považoval za oprávnenú sťažovateľovu požiadavku o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, a to do výšky 60 000 Sk. Pritom prihliadol na intenzitu porušenia čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy, ktorá bola veľmi vysoká, keďže prerástla až do úplného popretia tohto práva. Vychádzajúc zároveň aj zo zásady spravodlivosti dospel ústavný súd k záveru o primeranosti tejto sumy. Prevyšujúca požiadavka sťažovateľa preto nebola dôvodná (bod 2 nálezu v spojení s bodom 6).

K namietanému porušeniu čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 17 ods. 2 ústavy krajským súdom

Sťažovateľ namieta, že doba od 12. novembra 2003, keď spis okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 bol predložený krajskému súdu, do 18. decembra 2003, keď bolo o sťažnosti rozhodnuté, je neprimerane dlhá. Obzvlášť neprimeraná je doba ďalších vyše piatich mesiacov, ktoré uplynuli od rozhodnutia krajského súdu do doručenia jeho uznesenia.

Podľa krajského súdu z objektívnych príčin nebolo možné rozhodnúť o žiadosti sťažovateľa skôr ako 18. decembra 2003, keďže krajský súd musel vybavovať aj celý rad iných prípadov. K časovému úseku, ktorý uplynul medzi rozhodnutím o sťažnosti a vrátením spisu okresnému súdu, sa krajský súd nevyjadril.

Podľa názoru ústavného súdu je potrebné v plnom rozsahu prisvedčiť argumentácii sťažovateľa.

Dobu 36 dní, ktorú potreboval krajský súd na rozhodnutie o sťažnosti nemožno považovať za primeranú. Táto doba v konkrétnom prípade nezodpovedá požiadavke na urýchlené rozhodovanie o dôvodnosti ďalšieho trvania väzby vo svetle princípov uvedených vyššie. Je tomu tak o to viac, že išlo iba o fázu konania o sťažnosti. Táto doba by bola podľa všetkého vzhľadom na skutkovú jednoduchosť trestnej veci sťažovateľa neprimeraná aj pre celé dvojinstančné konanie. Skutočnosť, že odvolací senát krajského súdu sa musel zaoberať aj inými vecami, nezbavuje krajský súd zodpovednosti za to, že o sťažnosti nebolo rozhodnuté urýchlene. Obzvlášť závažná je skutočnosť, že spis sp. zn. 8 Tp 91/03 bol okresnému súdu vrátený až 27. apríla 2004 a len potom došlo k doručeniu uznesenia krajského súdu, ktoré vykonal okresný súd. Preto sťažovateľ získal vedomosť o výsledku konania až 27. mája 2004. Postup krajského súdu považuje ústavný súd za veľmi závažné porušenie základného práva vyplývajúceho z čl. 5 ods. 4 dohovoru a z čl. 17 ods. 2 ústavy v čase do 24. februára 2004, teda do prepustenia sťažovateľa z väzby (bod 4 nálezu). Ďalšie prieťahy v súvislosti s vrátením spisu okresnému súdu v čase od 25. februára 2004 do 27. apríla 2004 už nesúvisia s väzbou, a preto ústavný súd už na ne neprihliadal.

Aj v tomto prípade považoval ústavný súd za primerané finančné zadost'učinenie vo výške 30 000 Sk, a to v podstate na základe rovnakých zásadných dôvodov ako v súvislosti s konaním vedeným na okresnom súde, pričom v prevyšujúcej časti požiadavke s'ťažovateľa nemohol vyhovieť (bod 4 nálezu v spojení s bodom 6).

K ostatným výrokom nálezu

S'ťažovateľ požadoval náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony a za 3 režijné paušály s 19 % zvýšením o daň z pridanej hodnoty, a to po 16 693,30 Sk tak od okresného súdu, ako aj od krajského súdu.

Ústavný súd priznal odmenu po 4 534 Sk za prevzatie a prípravu zastupovania, za spísanie s'ťažnosti a za spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu a krajského súdu, ďalej režijný paušál 136 Sk za 3 vyššie uvedené úkony a napokon 19 % daň z pridanej hodnoty. Po zaokrúhlení je náhrada odmeny za právne služby 16 680 Sk. Túto sumu zaplatí okresný súd a krajský súd po polovici, teda po 8 340 Sk (bod 5 nálezu). Keďže s'ťažovateľ v rámci jednej s'ťažnosti napadol na ústavnom súde tak postup okresného súdu, ako aj krajského súdu a keďže preto na ústavnom súde sa viedlo iba jedno konanie, nebolo možné priznať náhradu trov právneho zastúpenia s'ťažovateľa tak, ako keby šlo na ústavnom súde o dve samostatné konania.

Pokiaľ s'ťažovateľ požadoval, aby ústavný súd prikázal okresnému súde vo veci sp. zn. 8 Tp 368/03 konať a rozhodnúť o žiadosti s'ťažovateľa zo 6. decembra 2003, nebolo možné s'ťažovateľovi vyhovieť. Ako to už ústavný súd vyššie uviedol, po prepustení s'ťažovateľa z väzby už neprichádzalo do úvahy o jeho žiadosti rozhodovať, lebo účinky takéhoto rozhodovania by nutne museli mať retroaktívny charakter (bod 6 nálezu).

S'ťažovateľ taktiež požadoval, aby ústavný súd prikázal krajskému súde v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Tpo 218/03 rozhodnúť o jeho s'ťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 8 Tp 91/03 zo 4. novembra 2003, keďže v čase podania s'ťažnosti ústavnému

súdu sťažovateľ ešte o uznesení krajského súdu z 18. decembra 2003 nevedel. V skutočnosti však krajský súd o sťažnosti rozhodol. Vzhľadom na to ústavný súd nepovažoval túto požiadavku sťažovateľa za dôvodnú, a preto jej nevyhovel (bod 6 nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou nálezu“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2004